

Legal Feasibility of Guatemala's Accession to the Escazú Agreement

Mohammadreza Joudi Vash, Pooneh Tabibzadeh

Submission Date: 12 November 2024 | Acceptance Date: 24 November 2024

Abstract:

This article examines the legal feasibility of Guatemala's accession to the Escazú Agreement, highlighting the significant challenges this agreement faces within the framework of Guatemala's Constitution and domestic laws. The Escazú Agreement aims to enhance public access to environmental information, promote public participation in environmental decision-making, and ensure environmental justice for all. However, Guatemala's legal system, particularly certain constitutional provisions, poses substantial obstacles to the effective implementation of these ambitious goals. In addition, political and legal factors further limit the practical enforceability of the agreement. Using a descriptive-analytical method, this study identifies the primary legal barriers to implementing the provisions of the Escazú Agreement and demonstrates how Guatemala's current legal structure complicates full compliance with the agreement's obligations. The research suggests that until key legal reforms are undertaken—particularly through amendments to existing laws or the introduction of new regulations—it will be challenging to achieve the intended benefits of the agreement in Guatemala. To address these critical issues, the article provides detailed recommendations for legal reforms aimed at aligning Guatemala's domestic laws with the international commitments outlined in the Escazú Agreement. These reforms seek to establish a more conducive legal environment, facilitating Guatemala's potential accession and enabling better protection of the environment and the rights of its defenders.

Keywords: Escazú Agreement; Constitution of Guatemala; Vienna Convention; Environmental Law; Constitutional Court of Guatemala

امکان سنجی حقوقی پیوستن گواتمالا به توافق نامه اسکازو

محمد رضا جودی وش^۱، پونه طیب زاده^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳ / ۹ / ۳

تاریخ ارسال: ۱۴۰۳ / ۸ / ۲۲

چکیده:

این مقاله به بررسی امکان سنجی حقوقی پیوستن گواتمالا به توافق نامه اسکازو پرداخته و چالش های مهمی که این توافق نامه در چارچوب قانون اساسی و قوانین داخلی گواتمالا با آن ها مواجه است را برجسته می کند. توافق نامه اسکازو با هدف افزایش دسترسی عمومی به اطلاعات محیط زیستی، ترویج مشارکت عمومی در تصمیم گیری های محیط زیستی، و تضمین عدالت زیست محیطی برای همگان تنظیم شده است. با این حال، نظام حقوقی گواتمالا، به ویژه برخی از مقررات قانون اساسی، موانع بزرگی برای اجرای مؤثر این اهداف بلند پروازانه ایجاد می کند. علاوه بر این، عوامل سیاسی و حقوقی نیز قابلیت اجرایی این توافق نامه را در عمل محدود می سازند. این مطالعه با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، موانع اصلی حقوقی در برابر اجرای مفاد توافق نامه اسکازو را شناسایی کرده و نشان می دهد که ساختار حقوقی فعلی گواتمالا، پایبندی کامل به تعهدات این توافق نامه را پیچیده می سازد. این پژوهش پیشنهاد می کند که تا زمانی که اصلاحات حقوقی کلیدی، به ویژه از طریق تغییر برخی قوانین موجود یا معرفی مقررات جدید، انجام نشود، دستیابی به منافع مورد نظر این توافق نامه در گواتمالا دشوار خواهد بود. برای حل این مسائل مهم، مقاله به طور دقیق پیشنهاداتی برای اصلاحات قانونی ارائه می دهد که هدف آن ها هم راستا کردن قوانین داخلی گواتمالا با تعهدات بین المللی مندرج در توافق نامه اسکازو است. هدف این اصلاحات، ایجاد محیط حقوقی مناسب تری است که پیوستن احتمالی گواتمالا را تسهیل کرده و امکان محافظت بهتر از محیط زیست و حقوق مدافعان آن را فراهم کند.

کلیدواژه ها: توافق نامه اسکازو؛ قانون اساسی گواتمالا؛ کنوانسیون وین؛ حقوق محیط زیست؛ دادگاه قانون اساسی گواتمالا

۱. محمد رضا جودی وش، دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق بین الملل دانشگاه شیراز، شیراز، ایران (نویسنده مسئول)

jvmohammadov@gmail.com

۲. پونه طیب زاده، استادیار گروه حقوق بین الملل، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رفسنجان، رفسنجان، ایران

p_tabibzadeh@yahoo.com

توافقنامه اسکازو^۱ که در سال ۲۰۱۸ در کاستاریکا به امضا رسید، به عنوان نخستین معاهده حقوقی الزام آور در منطقه آمریکای لاتین و کارائیب طراحی شده تا حقوق محیط زیستی و محافظت از مدافعان محیط زیست را به شکلی ویژه تضمین کند.^۲ این توافق بر اصول کلیدی مانند حق دسترسی به اطلاعات، مشارکت عمومی در تصمیم گیری های محیط زیستی، و عدالت زیست محیطی تأکید دارد و هدف آن، ایجاد شفافیت بیشتر در فرایندهای قانونی و تقویت مسئولیت پذیری اجتماعی است. تعهدات این معاهده به گونه ای تنظیم شده که کشورهای عضو را ملزم به ایجاد شرایطی برای پیشگیری از آسیب های محیطی، شناسایی و کاهش خطرات زیست محیطی و تضمین حقوق گروه های آسیب پذیر کند. همچنین، این معاهده از کشورهای عضو می خواهد تا چارچوب های حمایتی مناسبی برای حفاظت از محیط زیست و مدافعان آن ارائه دهند.^۳

در سال ۲۰۱۸، گواتمالا به طور رسمی تمایل خود برای پیوستن به توافقنامه اسکازو را اعلام کرد که نشان دهنده عزم این کشور برای تقویت حمایت های قانونی از حقوق محیط زیستی و ارتقای مشارکت عمومی در فرایندهای زیست محیطی است.^۴ اما چالش های جدی در مسیر پیوستن و اجرای تعهدات این توافق وجود دارد، از جمله بررسی سازگاری اصول توافق با قانون اساسی و قوانین موجود در گواتمالا، که برای تأیید نهایی به موافقت کنگره نیاز دارد.^۵ ساختار حقوقی گواتمالا شامل اصولی است که حاکمیت دائمی بر منابع طبیعی و اولویت دادن به قوانین داخلی بر معاهدات بین المللی را تضمین می کند.^۶ این امر می تواند موجب تضاد با برخی اصول توافقنامه اسکازو، مانند حمایت از مدافعان محیط زیست و حق مشارکت عمومی، شود. توافقنامه اسکازو با هدف تضمین دسترسی عمومی به اطلاعات و مشارکت در تصمیم گیری های زیست محیطی به دنبال ایجاد شفافیت است،

۱- Escazu Agreement

۲- De Silva, Lalanath. "Escazú Agreement 2018: A Landmark for the LAC Region." *Chinese Journal of Environmental Law* ۹۸-۹۳: (۲۰۱۸) ۲, ۱.

۳- López-Cubillos, Sofia, et al. "The landmark Escazú Agreement: An opportunity to integrate democracy, human rights, and transboundary conservation." *Conservation Letters* ۲۰(۲۲): ۱۵(۱): e۱۲۸۲۸.

۴- Oxford Analytica. "Escazu offers framework for progress in Latin America." *Emerald Expert Briefings* oxan-db (۲۰۲۱).

۵- Cheatham, Shea, Rodrigo Fernández, and Carlos Ruiz. "Securing a National Water Policy in Guatemala: Understanding Barriers and Potential Implementation Strategies through Comparison with the Establishment of Regional Mining Laws." *Environmental Sciences Proceedings* ۶۴: (۲۰۲۲) ۱۵, ۱.

۶- Tyagi, Yogesh. "Permanent sovereignty over natural resources." *Cambridge International Law Journal* ۶۱۵-۵۸۸: (۲۰۱۵) ۴, ۳.

اما واقعیت های اجتماعی و سیاسی در گواتمالا مانع اجرای کامل این اصول می شود. تجربیات گذشته نشان می دهد که سیستم قضایی گواتمالا اغلب به قوانین داخلی اولویت می دهد، حتی به قیمت نقض تعهدات بین المللی. با این حال، در برخی موارد، مانند حق مشارکت جوامع بومی در پروژه های معدنی، دادگاه قانون اساسی تلاش کرده تا حقوق جامعه محلی را با استناد به کنوانسیون های بین المللی لحاظ کند. این تلاش ها با وجود چالش های ساختاری و کمبود مکانیسم های اجرایی مؤثر، همچنان در راستای حمایت از حقوق محیط زیستی در گواتمالا محدود است.

بیشتر مفاد توافقنامه اسکازو به گونه ای طراحی شده اند که اجرای آن ها باید در چارچوب قوانین داخلی کشورها قرار گیرد؛ به همین دلیل، عدم وجود شفافیت و استانداردهای حقوقی مشخص در اجرای برخی از این مفاد می تواند باعث ایجاد تناقض هایی بین تعهدات بین المللی و قوانین داخلی شود. برای مثال، توافقنامه اسکازو در برخی موارد نظیر «تحریم ها» که به عنوان ابزارهای بازدارنده برای مقابله با نقض حقوق محیط زیستی در نظر گرفته شده اند، تنها به ذکر کلی آن ها بسنده کرده و چارچوب مشخصی برای اجرایی سازی آن ها ارائه نداده است. این ابهام باعث می شود که گواتمالا نیاز به تعیین مقررات دقیق تر و استانداردهای شفاف تری در اجرای این توافقنامه داشته باشد. این مسئله نشان دهنده یکی از چالش های اساسی این کشور در انطباق با توافقات بین المللی و تضمین تعهدات حقوقی آن است.

در این راستا، مقاله قصد دارد بررسی کند که آیا این توافق از نظر حقوقی با ساختار قانونی گواتمالا سازگار است و آیا می تواند به طور مؤثر حقوق بشر محیط زیستی مندرج در توافقنامه اسکازو را در چارچوب قوانین آن کشور تضمین کند یا خیر. همچنین این مقاله نشان می دهد که چگونه وارد کردن مقررات اسکازو به سیستم قانونی گواتمالا تحت تأثیر شرایط حقوقی خاص این کشور قرار گرفته و ممکن است ادغام این دو مولفه اثرات ناخوشایندی داشته باشد. در نهایت، برای حل این معضل مقاله حاضر پیشنهاداتی خواهد داد.

۲. توافقنامه اسکازو

توافقنامه اسکازو که در سال ۲۰۱۸ در کاستاریکا به امضا رسید، نخستین معاهده حقوقی الزام آور در آمریکای لاتین و منطقه کارائیب است که با هدف تضمین حقوق محیط زیستی و حفاظت از مدافعان حقوق محیط زیست تدوین شده است.^۱ این معاهده با تأکید بر حق مردم در دسترسی به اطلاعات، مشارکت در تصمیم گیری های محیط زیستی و

۱- Ibid, n3.

عدالت محیط زیستی، اصولی را به‌ویژه در زمینه شفافیت، پاسخگویی و رعایت حقوق بشر ارائه می‌کند. یکی از نکات مهم در طبیعت حقوقی این معاهده آن است که به‌جای تمرکز بر حقوق دولت‌ها، حقوق و منافع افراد و جوامع محلی را در اولویت قرار می‌دهد. این توافق‌نامه از اصل پیشگیرانه^۱ استفاده می‌کند، به این معنی که کشورهای عضو ملزم به پیشگیری از آسیب‌های محیطی بالقوه به‌واسطه دسترسی به اطلاعات و مشارکت مردمی هستند و باید با اتخاذ تدابیر لازم، شرایطی فراهم کنند که پیش از وقوع آسیب، اقدامات مناسبی انجام شود.^۲ همچنین، اصل مشارکت عمومی^۳ که در اسکازو به‌کار گرفته شده است، با ارائه بسترهای حقوقی مناسب، تلاش دارد تا فرآیندهای تصمیم‌گیری و ارزیابی‌های محیط زیستی را به شفافیت بیشتری سوق دهد و از منافع و حقوق گروه‌های مختلف، به‌ویژه گروه‌های آسیب‌پذیر، حفاظت کند. این معاهده یک چارچوب منطقه‌ای منحصر به فرد برای حمایت از مدافعان حقوق محیط زیست و کاهش مخاطرات پیش روی آن‌ها ایجاد کرده و از اصول متداول حقوق بین‌الملل محیط زیست همچون اصل حق بر محیط زیست سالم^۴ بهره می‌برد.

اسکازو به عنوان یک توافق‌نامه چندجانبه که شامل تعهدات الزام‌آور حقوقی برای طرفین است، به کشورهای عضو نه تنها تعهداتی حقوقی بلکه مسئولیت‌های اخلاقی و اجتماعی نیز تحمیل می‌کند که در راستای حفظ محیط زیست و احترام به حقوق بشر و کرامت انسانی قرار دارد. از منظر حقوقی، این توافق‌نامه به دنبال تقویت دسترسی عموم به دادخواهی محیط زیستی است و سازوکارهایی را برای تضمین این حق در سطح منطقه‌ای فراهم می‌کند. افزون بر آن، این توافق با تکیه بر اصول شفافیت، مشارکت عمومی، و مسئولیت‌پذیری اجتماعی تلاش دارد تا چارچوبی برای تحقق توسعه پایدار و عدالت محیط زیستی فراهم آورد. یکی دیگر از اصول کلیدی اسکازو، اصل عدم تبعیض^۵ است که به‌ویژه برای حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر و حاشیه‌نشین ضروری است؛ این اصل بر تعهد دولت‌ها برای حمایت برابر از تمامی افراد جامعه در بهره‌مندی از حقوق محیط زیستی تأکید دارد.^۶ از آن‌جا که این معاهده در پاسخ به ضرورت‌های اقلیمی و زیست‌محیطی منطقه کارائیب و آمریکای لاتین تدوین شده است، به معضلات خاص این

۱- Precautionary Principle

۲- Santos, Silas Silva, and Geovanna Carrijo dos Santos Dalefi Andrade. "TUTELA PROVISÓRIA ANTECEDENTE: EM BUSCA DA EFETIVIDADE DA PROTEÇÃO JURÍDICA DO MEIO AMBIENTE NO CONTEXTO DO ACORDO DE ESCAZÚ." *Colloquium Socialis*. ISSN: 2526-7035. Vol. 5. No. 1. 2021.

۳- Public Participation Principle

۴- Right to a Healthy Environment

۵- Principle of Non-Discrimination

۶- Andrade-Goffe, Danielle, Carole Excell, and Andrea Sanhueza. "The Escazú Agreement: Seeking Rights to Information, Participation, and Justice for the Most Vulnerable in Latin America and the Caribbean." (2023).

مناطق از جمله تغییرات اقلیمی و حفاظت از تنوع زیستی توجه ویژه‌ای دارد.

توافقنامه اسکازو، با هدف تقویت حقوق محیط زیستی و انسانی در آمریکای لاتین و کارائیب، سازوکاری است که بر مبنای اصول بنیادینی همچون دسترسی به اطلاعات، مشارکت عمومی، و دسترسی به عدالت در موضوعات محیط زیستی شکل گرفته است. هر یک از این اصول، نه تنها به عنوان مقررات خشک و قانونی، بلکه به عنوان ارزش‌هایی در خدمت عدالت و مسئولیت اجتماعی عمل می‌کنند. این اصول به کشورها امکان می‌دهند تا با توجه به نیازهای خاص خود، در تدوین و اجرای قوانین محیط زیستی موثر باشند. توافقنامه اسکازو، با رویکردی پیشگیرانه و حامیانه نسبت به مدافعان محیط زیست، بر آن است تا حفاظت از محیط زیست را از طریق ارتقای شفافیت و مسئولیت‌پذیری تقویت کند. این اصول بر ضرورت تعادل بین منافع عمومی و محیط زیست تأکید داشته و دولت‌ها را به استفاده از مکانیسم‌های قانونی برای شناسایی و کاهش خطرات محیطی و احترام به حقوق جوامع محلی و بومی ملزم می‌کند.^۱ این تعهدات نه تنها به معنای حمایت حقوقی از محیط زیست، بلکه گامی برای تضمین کرامت و حقوق انسانی مرتبط با آن نیز هستند. به علاوه، اسکازو این امکان را فراهم می‌آورد که مردم، به‌ویژه گروه‌های آسیب‌پذیر، در تصمیم‌گیری‌های کلان و محلی مرتبط با محیط زیست نقش داشته باشند.^۲ مشارکت عمومی به عنوان یکی از اصول محوری توافق، راهی است برای انعکاس دیدگاه‌ها و نگرانی‌های جامعه که به تقویت اعتماد عمومی نسبت به سیاست‌های محیط زیستی می‌انجامد. از این رو، اسکازو به کشورها فرصتی داده تا قوانین خود را نه فقط در پاسخ به چالش‌های زیست‌محیطی، بلکه در راستای نیازهای انسانی و ارزش‌های اخلاقی توسعه دهند. به این ترتیب، هر یک از این اصول با ایجاد بستری برای پیوند بین مقررات قانونی و واقعیت‌های اجتماعی، به اصولی پویا و کارآمد تبدیل می‌شوند. این فرآیند باعث می‌شود که اصول موجود در توافقنامه اسکازو نه تنها به عنوان قواعد حقوقی، بلکه به عنوان ابزارهایی برای تحقق عدالت و حفاظت از محیط زیست و حقوق بشر در نظر گرفته شوند.

اصول موجود در توافقنامه اسکازو بخشی از اصول کلی حقوق بین‌الملل محیط زیست هستند. ما می‌توانیم این اصول را که در ماده ۳ توافق ذکر شده اند، مشاهده کنیم. این اصول شامل ۱۱ اصل کلیدی در حقوق بین‌الملل محیط زیست هستند که برخی از آن‌ها

۱- Notarnicola, Angela, et al. "Clinical experience of extracorporeal shockwave treatment on diaphyseal forearm non-union: effects on healing and bone density." *Journal of biological regulators and homeostatic agents* ۲۳۳۰-۲۳۲۵: (۲۰۲۰) ۳۴، ۶.

۲- López-Cubillos, Sofia, et al. "The landmark Escazú Agreement: An opportunity to integrate democracy, human rights, and transboundary conservation." *Conservation Letters* ۲۰۲۲) ۱۵(۱): e۱۲۸۲۸.

اهمیت ویژه‌ای دارند.^۱ یکی از مهم‌ترین اصول، اصل حاکمیت دائمی بر منابع طبیعی است، به این معنی که هر کشوری حق دارد منابع طبیعی موجود در قلمرو خود را بر اساس منافع ملی‌اش مدیریت کند^۲ و این حق به عنوان بخشی از حقوق بین‌الملل عرفی پذیرفته شده است، یعنی اصولی که به مرور زمان و با توافق عمومی کشورهای مختلف به عنوان قواعد حقوقی الزام‌آور پذیرفته شده‌اند.^۳ علاوه بر این، اصل پیشگیری از آسیب به محیط زیست، از جمله اصول مورد اهمیتی هست که در قالب ماده ۳ این توافقنامه ذکر شده است. این اصل تأکید دارد که کشورها باید از اقداماتی که می‌تواند به محیط زیست کشورهای دیگر آسیب برساند خودداری کنند.^۴ اصل همکاری نیز بیان می‌کند که کشورها باید در مسائل محیط زیستی به صورت هماهنگ و همیارانه فعالیت کنند تا به حفاظت از محیط زیست در سطح جهانی کمک کنند.^۵ اصول مورد نظر به تدریج جایگاه محکمی در رفتار و نظام حقوقی بین‌المللی کشورها پیدا کرده‌اند و حضور آن‌ها به وضوح در قوانین و سیاست‌های داخلی و بین‌المللی کشورهای آمریکای لاتین دیده می‌شود. از این منظر، توافقنامه اسکارو نیز به عنوان ابزاری حقوقی طراحی شده تا با تکیه بر این اصول، نقش موثری در تقویت و اجرای عملی آن‌ها در سطوح ملی و بین‌المللی ایفا کند. این توافق می‌تواند چارچوبی پایدار برای پیشبرد حقوق بشر و حفاظت محیط زیست در منطقه فراهم کند و به این ترتیب به تحکیم این ارزش‌ها کمک کند.

۳. ساختار حقوقی و فرآیندهای قانونی گواتمالا در پذیرش و اجرای معاهدات بین‌المللی

قانون اساسی جمهوری گواتمالا ساختاری حقوقی را فراهم می‌کند که شرایط و الزامات مربوط به ادغام، تصویب، و تأیید توافقات و معاهدات بین‌المللی را در نظام حقوقی این کشور تعیین می‌کند. این ساختار قانونی به دولت گواتمالا اختیار می‌دهد که معاهدات

REGIONAL AGREEMENT ON ACCESS TO INFORMATION, PUBLIC PARTICIPATION AND JUSTICE IN ENVIRONMENTAL MATTERS IN LATIN AMERICA AND THE CARIBBEAN, 2018, <https://treaties.un.org/doc/Treaties/2018/03/20180312%2003-04%20PM/CTC-XXVII-18.pdf>

۲- نعیمی‌زاد، "بررسی اصل حاکمیت دولتها بر منابع طبیعی و ملی". همایش ملی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی در ایران ۱، ۲ (۲۰۱۶) : ۲۱۵۸-۲۱۶۷.

۳- حجار و دیگران. "جایگاه حقوق بین الملل عرفی در تفسیر معاهدات." فصلنامه تحقیقات حقوقی (۲۰۲۴).

۴- Santos, Silas Silva, and Geovanna Carrijo dos Santos Dalefi Andrade. "TUTELA PROVISÓRIA ANTECEDENTE: EM BUSCA DA EFETIVIDADE DA PROTEÇÃO JURÍDICA DO MEIO AMBIENTE NO CONTEXTO DO ACORDO DE ESCAZÚ." *Colloquium Socialis*. ISSN: 2526-7035. Vol. 5. No. 1. 2021.

۵- Onebunne, Jude IfeanyiChukwu. "Shallow Morality and Hollow Religiosity: A Critical Ap- praisal of 21st Religio-Moral Syncretism." *Journal Of Moral Education In Africa* (۲۰۱۸).

بین‌المللی را امضا و تایید کند، به شرط آنکه محتوای این معاهدات با اصول و مقررات مندرج در قانون اساسی مغایرت نداشته باشد.^۱ در این نظام، حقوقی که به‌طور رسمی در قانون اساسی ذکر نشده‌اند، اما به‌عنوان اصول بنیادین پذیرفته شده‌اند، به‌عنوان معیارهایی برای سازگاری قوانین داخلی با اصول کلی قانون اساسی مورد استفاده قرار می‌گیرند. این اصول به‌عنوان «اصول عرفی»^۲ شناخته می‌شوند و تمامی قوانینی را که به‌صورت غیررسمی پذیرفته شده‌اند، اما برای حفظ انسجام حقوقی و تطبیق با قانون اساسی مورد نیازند، در بر می‌گیرند.^۳ از طریق قانون اساسی، دولت گواتمالا همچنین صلاحیت‌هایی برای تصویب معاهدات به نهادهای خاصی مانند کنگره اعطا می‌کند. اصول ۱۷۱ و ۱۷۲ قانون اساسی تأکید دارند که کنگره، به‌عنوان رکن اصلی قانونگذاری، صلاحیت دارد تا درباره موضوعات حساسی چون معاهدات تصمیم بگیرد و در برخی موارد، این تصمیمات نیاز به اکثریت ویژه دارد تا از پشتیبانی گسترده‌تری برخوردار باشند. این اکثریت ویژه در کنگره برای تصمیماتی که به امنیت و ثبات کشور مربوط می‌شوند، به عنوان معیار حاکمیت قانون و توازن قدرت‌ها در نظر گرفته می‌شود.^۴

در همین راستا، توافق‌نامه‌ها و معاهدات بین‌المللی باید در چارچوب مقررات مشخص شده توسط کنوانسیون وین در مورد حقوق معاهدات قرار گیرند.^۵ این کنوانسیون که گواتمالا آن را در ۲۳ مه ۱۹۶۹ امضا و در ۱۴ مه ۱۹۹۷ تصویب کرده است،^۶ به تعیین اصول کلی در حل و فصل اختلافات ناشی از معاهدات پرداخته و تلاش می‌کند تا از طریق رعایت عدالت و احترام به تعهدات بین‌المللی، اطمینان از اجرای صحیح و پایدار این توافق‌ها را فراهم آورد. علاوه بر این، قانون اساسی گواتمالا، اصل ۴۶ را به اولویت دادن به معاهدات بین‌المللی در صورت تعارض با قوانین داخلی اختصاص داده است؛ بدین معنا که در هر موردی که مقررات داخلی با معاهدات بین‌المللی امضا شده توسط گواتمالا در تعارض باشد، اصول و مقررات معاهده بر قوانین داخلی اولویت خواهند داشت.^۷

۱- *Political Constitution of the Republic of Guatemala*. Decreed by the National Constituent Assembly, 31 May 1985. Amended by Legislative Decree No. 18-93, 17 Nov. 1993, <https://constitutionnet.org/sites/default/files/Guatemala%20Constitution.pdf>

۲- Customary Principles

۳- پروین و خیرالله. "از قانون اساسی عرفی تا عرف حقوق اساسی." مطالعات حقوق خصوصی ۲، ۴۳ (۲۰۱۳): ۷۹-۹۹.

۴- Ibid, n16

۵- Tyagi, Yogesh. "Permanent sovereignty over natural resources." *Cambridge International Law Journal* ۴, ۳ (۲۰۱۵): ۵۸۸-۶۱۵.

۶- Wilson, Richard J., and Jan Perlin. "The Inter-American Human Rights Systems: Activities During 1999 Through October 2000." *Am. U. Int'l L. Rev* ۱۶ (۲۰۰۰): ۳۱۵.

۷- Ibid, n16

هرچند قانون اساسی گواتمالا به طور دقیق روند قانونی تصویب معاهدات بین‌المللی را مشخص نکرده، اما برخی اصول مرتبط، این روند را توضیح می‌دهند. طبق این اصول، رئیس‌جمهور گواتمالا وظایف مختلفی دارد، از جمله هدایت سیاست خارجی و نظارت بر مذاکرات و توافق‌نامه‌ها. رئیس‌جمهور باید اطمینان حاصل کند که معاهدات بین‌المللی با اصول قانون اساسی گواتمالا تطابق دارند. اگر معاهده‌ای با اصول قانون اساسی مغایر باشد، رئیس‌جمهور موظف است که آن را لغو یا به حالت تعلیق درآورد.^۱

بر اساس مقررات کنوانسیون وین و قانون اساسی گواتمالا، در صورت امضای یک معاهده بین‌المللی جدید، کشور باید مذاکراتی را به منظور تأیید تعهدات جدید انجام دهد تا بتواند رضایت خود را نسبت به این تعهدات ابراز کند.^۲ این فرآیند براساس مواد ۹ و ۱۰ کنوانسیون وین صورت می‌گیرد که به شرایط و مراحل مورد نیاز برای ابراز رضایت به معاهدات اشاره دارند. پس از تصویب، معاهدات بین‌المللی باید به گونه‌ای اعمال شوند که تضمین‌کننده تاریخ اجرا و تعهدات مورد نظر باشند. ماده ۲۴ کنوانسیون به وضوح به زمان‌بندی و شرایط اجرای معاهدات می‌پردازد تا از رعایت این تعهدات اطمینان حاصل شود.^۳

همچنین، اصل ۱۸۳ بند «و» از قانون اساسی گواتمالا به رئیس‌جمهور اختیار می‌دهد تا در موارد خاص، معاهدات بین‌المللی که با اهداف قانون اساسی در تضاد هستند، لغو یا تأیید کند. این بند بر اهمیت استقلال کشور در اتخاذ تصمیمات بین‌المللی تأکید می‌کند و رئیس‌جمهور را ملزم می‌سازد تا در جهت حفظ تعادل بین تعهدات بین‌المللی و منافع داخلی کشور عمل کند.^۴ در نهایت، برای معاهدات بین‌المللی گواتمالا می‌تواند شروط و استثنائاتی را تعیین کند. به عبارت دیگر، کشور این اختیار را دارد تا بعضی از بندهای معاهده را مستثنی کند یا تغییراتی در شرایط آن‌ها ایجاد نماید. این امکان از طریق ماده ۲، بند «ه» کنوانسیون وین مورد تأیید قرار گرفته و به کشور اجازه می‌دهد تا با تعیین شروط و قیود مشخص، توافق‌های بین‌المللی را با توجه به شرایط داخلی خود تنظیم کند.^۵

۱- Ibid, n16.

۲- Niebruegge, Alex M. "Provisional application of the Energy Charter Treaty: the Yukos arbitration and the future place of provisional application in international law." *Chi. J. Int'l L.* ۸ (۲۰۰۷): ۳۵۵.

۳- Vienna Convention on the Law of Treaties 1969, https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_1_1969.pdf

۴- Sieder, Rachel. "To speak the law": Contested jurisdictions, legal legibility, and sovereignty in Guatemala." *PolAR: Political and Legal Anthropology Review* ۳۵۱-۳۳۴: (۲۰۲۰) ۴۳,۲.

۵- Ibid, n24.

۴. تضاد بین توافقنامه اسکازو و نظام حقوقی داخلی گواتمالا

پس از بررسی محتوای توافقنامه اسکازو، میتوان به این نتیجه رسید که این توافق با قانون اساسی گواتمالا مغایرت دارد. در این بخش دلایل این مغایرت توضیح داده می شود تا مشخص شود چرا و چگونه توافقنامه اسکازو با اصول و مفاد قانون اساسی جمهوری گواتمالا سازگار نیست. مورد اول، این است که بر اساس ماده ۷،۸، این توافقنامه به هیچ وجه نباید حقوق و تضمین های دیگری را که در قوانین ملی تعیین شده اند، محدود یا لغو کند.^۱ به عبارت دیگر، اگر یک کشور عضو اسکازو باشد، همچنان می تواند قوانینی را داشته باشد که حقوق گسترده تری را نسبت به آنچه در اسکازو تعیین شده است، فراهم کند. همچنین، اگر یک کشور قوانین موجودی دارد که در راستای حقوق اسکازو هستند، این توافق نمی تواند آن ها را تضعیف یا از بین ببرد.^۲ هدف این ماده، اطمینان از این است که اسکازو به عنوان یک توافق بین المللی، حداقل استاندارد را تعیین کند و هیچ یک از حقوق یا تضمین های داخلی کشورها را کاهش ندهد یا محدود نکند. در گواتمالا مجموعه ای از قوانین اساسی و مقررات عادی وجود دارد که به طور گسترده به حقوق بنیادی محیط زیستی و حفاظت های قانونی برای همه افراد، از جمله کسانی که فعالیت های مربوط به حفاظت از محیط زیست را انجام می دهند، اهمیت می دهد. این قوانین و مقررات به افراد اجازه می دهند تا بدون هیچ گونه تبعیض، در فعالیت های زیست محیطی مشارکت کنند و از حقوق خود در زمینه محیط زیست دفاع کنند. به این معنا، افراد در گواتمالا از حمایت های قانونی بهره مند هستند که بدون توجه به جنسیت، نژاد، مذهب، یا فعالیت خاصی که انجام می دهند، از حقوق محیط زیستی آن ها محافظت می کند.^۳ براساس موارد فوق، در گواتمالا، معاهدات حقوق بشری که توسط کشور امضا می شوند، بخشی از "اصول عرفی قانون اساسی" محسوب می شوند و به عنوان معیاری برای ارزیابی قوانین داخلی به کار می روند.^۴ به عبارتی، قبل از این که چنین معاهداتی به طور رسمی وارد سیستم حقوقی گواتمالا شوند و اجرا شوند، لازم است با دقت بررسی شوند تا مطمئن شوند که با اصول قانون اساسی این کشور هماهنگ و سازگارند. در این زمینه رجوع به رویه قضایی گواتمالا امری واجب است. دیوان قانون اساسی در پرونده ۱۸۲۲-۲۰۱۱ به این نکته اشاره کرده است:

۱- Ibid, n11.

۲- Muñoz-Ávila, Lina, and María Alejandra Lozano-Amaya. "La democracia ambiental y el Acuerdo de Escazú en Colombia a partir de la Constitución Ecológica de 1991." *Revista Derecho del Estado* ۲۰۰-۱۶۵: (۲۰۲۱) ۵۰.

۳- Caumartin, Corinne. *Racism, violence, and inequality: An overview of the Guatemalan case*. Centre for Research on Inequality, Human Security and Ethnicity, 2005.

۴- Amry, René Paul. "Indigenous Peoples, Customary Law and the Peace-Process in Guatemala." *Law & Anthropology*. Brill Nijhoff, 1999. 52-79.

«دامنه اصول عرفی قانون اساسی عمدتاً یک فرآیند است که تعیین می‌کند کدام ابزارهای بین‌المللی حقوق بشر جزء آن هستند و به‌عنوان معیاری برای کنترل قوانین داخلی به کار می‌روند. بنابراین، به نظر این دیوان، اصل ۴۶ قانون اساسی شامل گنجاندن معاهدات در اصول عرفی قانون اساسی است. احترام به این معاهدات بر دیگر قوانین سیستم حقوقی الزامی است و تطابق قوانین درجه پایین‌تر با دستورات موجود در این ابزارها ضروری است. محتوای اصول عرفی قانون اساسی توسط خود قانون اساسی مشخص می‌شود و این دیوان، به‌عنوان بالاترین مرجع تفسیر قانون اساسی، مسئول تعیین این است که در هر مورد، کدام ابزارها در این ساختار وجود دارند و تصمیمات آن برای نهادهای عمومی الزام‌آور است.»^۱

این دیدگاه دیوان تأکید می‌کند که بررسی دقیق محتوای توافقنامه اسکازو برای گواتمالا از اهمیت بالایی برخوردار است، زیرا این توافق ممکن است به عنوان معاهدات یا توافقات مبهم و غیرشفاف در این کشور شناخته شود. این موضوع به این معنی است که نیاز به تلاش بیشتری برای هم‌راستایی و انطباق این توافقات با واقعیت‌های اجتماعی و زیست‌محیطی گواتمالا وجود دارد. به عبارت دیگر، ممکن است قوانین یا مقرراتی تصویب شوند که با تعهدات بین‌المللی پذیرفته‌شده همخوانی نداشته باشند، که این می‌تواند موجب ایجاد تضاد بین قوانین ملی و تعهدات بین‌المللی شود. در صورتی که گواتمالا به تعهدات خود پایبند نباشد، این کشور به جای پاسخگویی به قوانین ملی، به دیوان بین‌المللی دادگستری پاسخگو خواهد بود، البته مشروط بر اینکه صلاحیت این دیوان را بپذیرد. این نکته نشان می‌دهد که در صورت بروز اختلاف یا عدم پایبندی به توافق، تبعات بین‌المللی ممکن است بیشتر از تبعات داخلی باشد، مگر اینکه طرفین توافقی متفاوت برای حل اختلافات داشته باشند. این وضعیت می‌تواند فشار بیشتری بر گواتمالا وارد کند تا به تعهدات خود پایبند باشد و نیاز به توجه و مدیریت دقیق در زمینه اجرای توافقات بین‌المللی را ضروری می‌سازد.

و اما دو رأیی که در ادامه بررسی خواهند شد نشان می‌دهند که رویه قضایی در گواتمالا همواره تأیید کننده دیدگاه فوق دیوان نبوده است. یکی از این دعاوی، پرونده *Myrna Mack Chang v. Guatemala* بود. میرنا مک چانگ، فعال حقوق بشر و یکی از قربانیان جنگ داخلی گواتمالا، در سال ۱۹۹۰ به طرز فجیعی به قتل رسید. او به عنوان یک مدافع حقوق بشر و نماینده جامعه گواتمالا در برابر دولت نظامی عمل می‌کرد. قتل او

^۱– In the Constitutional Court of Guatemala, in the Constitutional Actions of Amparo, Files Numbers: 859-2020, 860-2020, 879-2020, 895-2020, 896-2020, 904-2020, 905-2020, and 1029-2020.” Constitutional Court of Guatemala, Apr. 2020, <https://freeassemblyandassociation.net/wp-content/uploads/2021/01/Guatemala-Amicus-Brief-Guatemala-ENG.pdf>

باعث واکنش های گسترده ای در سطح ملی و بین المللی شد و نشان دهنده شرایط سخت حقوق بشر در گواتمالا در آن زمان بود. در سال ۲۰۰۲، یک دادگاه گواتمالایی سرهنگ خوان والنسیا اوزوریو، افسر نظامی، را به دلیل سازماندهی قتل مک چانگ محکوم کرد. این محکومیت به عنوان یک دستاورد تاریخی در راستای پاسخگویی برای نقض حقوق بشر در طول جنگ داخلی گواتمالا تلقی شد، زیرا این اولین باری بود که یک مقام نظامی به دلیل جنایتی در گواتمالا به محاکمه و محکومیت رسید. اما این موفقیت به سرعت تحت تأثیر چالش های سیستم قضایی گواتمالا قرار گرفت. در سال ۲۰۰۳، دادگاه تجدیدنظر این محکومیت را لغو کرد و نشان داد رویه قضایی در گواتمالا در عمل بیشتر تمایل به رجوع قوانین داخلی دارند.^۱ پرونده *Ríos Montt* دیگر پرونده شناخته شده در این زمینه محسوب میشود. خوزه افراین ریوس مونت، که از سال ۱۹۸۲ تا ۱۹۸۳ دیکتاتور گواتمالا بود، به خاطر سیاست های سرکوب گرانه اش و نقش او در جنگ داخلی گواتمالا (۱۹۶۰-۱۹۹۶) شناخته می شود. در این دوره، دولت او مسئول نقض های گسترده حقوق بشر، از جمله قتل، ناپدیدسازی، و نسل کشی در برابر جمعیت های بومی مایان بود. پس از پایان جنگ داخلی و در پی تلاش های جامعه بین المللی و گروه های حقوق بشری، ریوس مونت در سال ۲۰۱۱ به اتهام نسل کشی و جنایات علیه بشریت به دادگاه فراخوانده شد. در مه ۲۰۱۳، ریوس مونت به دلیل مسئولیت در نسل کشی ۱۷۵۱ نفر از مایان ای کوس به ۸۰ سال زندان محکوم شد. با وجود این محکومیت، در سال ۲۰۱۴، دادگاه قانون اساسی گواتمالا حکم صادره را لغو کرد و اعلام کرد که حق دفاع ریوس مونت به طور کامل رعایت نشده است.^۲ بنابر آرای صادره از قوه قضائیه گواتمالا، در نشان دهنده این امر است که رویه قضایی این کشور در برخی موارد به اجرای قوانین داخلی متمایل است؛ حتی اگر به قیمت نقض حقوق بشر باشد.

توافقنامه اسکازو در گواتمالا به دلیل عدم کارایی خود، تأثیرات قابل توجهی بر قوانین موجود ندارد. این توافق بر اساس ماده ۶ (آنها به ذکر عبارت "تحریم ها" بسنده می کند و مشخص نمی کند که این تحریم ها چه نوعی هستند و چگونه باید اجرا شوند.^۳ این فقدان شفافیت باعث می شود که توافق به جای ایجاد تغییرات عملی و مؤثر در نظام حقوقی گواتمالا، به ذکر کلی تحریم ها که قبلاً در قوانین داخلی هر کشور وجود دارد، اکتفا کند. در نتیجه، این عدم وضوح و جزئیات می تواند منجر به سردرگمی در اجرای توافق و جلوگیری از تحقق اهداف آن شود، چرا که برای ایجاد تغییرات مؤثر در

۱- Inter-American Court of Human Rights Case of Myrna Mack Chang v. Guatemala Judgment of November 25, 2003 (Merits, Reparations and Costs), https://www.corteidh.or.cr/docs/casos/articulos/seriec_101_ing.pdf

۲- Constitutional Court of Guatemala, Tribunal Primero A, Guatemala, Case number: Exp 1904-2013, 20 May 2013, Rigoberta Menchu et al. v Ríos Montt et al, <https://www.internationalcrimesdatabase.org/Case/948/R/C3%ADos-Montt/>

۳- Ibid, n11.

سیاست‌ها و قوانین، نیاز به چارچوبی مشخص و واضح از تحریم‌ها و اقدامات مورد نیاز وجود دارد.^۱ با این حال، گواتمالا به سایر چارچوب‌های حقوقی بین‌المللی نیز پیوسته است که در حال حاضر فاقد پارامترهای قانونی مشخص هستند. برای مثال، گواتمالا به کنوانسیون ۱۶۹ سازمان بین‌المللی کار پیوسته است، اما این کنوانسیون در حال حاضر بدون وجود قوانین مشخصی برای تعیین نحوه مشاوره با جوامع عمل می‌کند.^۲ به این معنی که هنوز قوانین و مقررات واضحی برای اجرای این فرایندها وجود ندارد و این مسئله باعث ایجاد ابهام و عدم شفافیت در روند مشاوره با جوامع محلی شده است. به همین دلیل، دادگاه قانون اساسی گواتمالا در چندین پرونده، از جمله پرونده‌های ۱۵۶-۲۰۱۳ و ۴۷۸۵-۲۰۱۷،^۳ یک فرآیند پایه‌ای یا اولیه برای پیروی در موارد خاص تعیین کرده است. این اقدام به نوعی تلاش برای ایجاد چارچوبی قانونی در راستای تضمین مشاوره با جوامع است. همچنین، برخی از سازمان‌های مسئول در این زمینه، به منظور توسعه این فرآیند، دستورالعمل‌هایی را منتشر کرده‌اند تا به ایجاد روش‌های مشخص و عملی در مشاوره با جوامع محلی کمک کنند و برنامه‌هایشان مشخص باشد. عنوان مثال، در زمینه بهداشت، برنامه‌های آموزشی برای اعضای جامعه با همکاری مروجین بهداشت محلی طراحی شده‌اند تا دستورالعمل‌های سازمان بهداشت جهانی را به واقعیت‌های محلی ترجمه کنند و موانع اجتماعی و فرهنگی را در ارائه مراقبت‌ها برطرف کنند.^۴ همچنین، در زمینه حفاظت از محیط زیست، تلاش‌هایی برای بهبود روابط تحقیقاتی با جوامع بومی و ارتقاء رهبری بومی در علم حفاظت از محیط زیست صورت گرفته است.

۱- Steinbach, Armin, et al. "Economic sanctions and human rights: Quantifying the legal proportionality principle." *Harv. Hum. Rts. J.* ۱: (۲۰۲۳) ۳۶.

۲- Waye, L. Ashley. "How Can Indigenous Voices Be Maximized in Existing Mechanisms for Holding Multinational Corporations Accountable for Environmental Harm? A study of international environmental, human rights, and investment law mechanisms through the Inter-American lens." *A study of international environmental, human rights, and investment law mechanisms through the Inter-American lens* (June 22, 2023) (۲۰۲۳).

۳- United Nations. *International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination: Committee on the Elimination of Racial Discrimination: Combined Eighteenth to Twentieth Periodic Reports Submitted by Guatemala under Article 9 of the Convention, Due in 2022*. 21 Feb. 2022, <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g22/289/11/pdf/g2228911.pdf>

۴- *Comparative Tables of Coincidences Regarding the Recognition of the Obligatory, Recognition and Characteristics of the Prior Consultations: San Rafael (4785-2017)*, https://www.mineco.gob.gt/images/viceministerio_integracion_comercio/direccion_administracion_comercio_exterior/defensa_comercial/CONTROVERSIAS_INVERSIONISTA_ESTADO/DANIEL_W_KAPPES_Y_KAPPES_C.REP_de_guatemala_arb_18_43/memorial_contestacion_demanda/ing/3.Anexo_B.Consultas_Previas.pdf

۵- Hall-Clifford, Rachel, and Roxanne Emerson. "From Guidelines to Local Realities: Evaluation of Oral Rehydration Therapy and Zinc Supplementation in Guatemala," -1, 2017. <https://iris.paho.org/handle/10665.2/33838>

این تلاش‌ها شامل طراحی و ارزیابی پروژه‌های تحقیقاتی بر اساس مدل علم رابطه‌ای است که راهنمایی‌هایی برای بهبود روابط تحقیقاتی با جوامع بومی ارائه می‌دهد.^۱

بر اساس مفاد توافقنامه اسکازو، ماده ۱۹ به استفاده از روش‌های بین‌المللی و جایگزین برای حل اختلافات زیست‌محیطی اشاره دارد؛ این رویکرد در واقع روش‌هایی را که در گواتمالا توسط نهادهای دولتی و گروه‌های اجتماعی در بخش‌های مختلف عمومی و خصوصی به کار گرفته شده‌اند، تأیید می‌کند.^۲ در این راستا، برای حل اختلافات بین کشورها یا تفسیر مفاد توافقنامه‌ها، امکان ارجاع موضوعات به دیوان بین‌المللی دادگستری فراهم شده است. برای این منظور، کشورها باید به‌طور صریح و کتبی صلاحیت دیوان را به رسمیت بشناسند. این شناسایی معمولاً هنگام امضا، تصویب، یا پیوستن به توافقنامه صورت می‌گیرد.^۳ اگر کشوری تصمیم بگیرد که صلاحیت دیوان بین‌المللی را نپذیرد، این امر می‌تواند نگرانی‌هایی ایجاد کند، زیرا در این صورت اختلاف بدون حل باقی خواهد ماند.

نکته مهم این است که موضوعات محدودی که در توافقنامه اسکازو توسعه یافته‌اند، عمدتاً به نظام حقوقی داخلی کشورهای عضو مربوط می‌شوند. این امر در ماده ۸.۲ مشهود است که تأکید می‌کند: «هر طرف در چارچوب قانون‌گذاری ملی خود اطمینان حاصل خواهد کرد.» همچنین در ماده ۴.۳ آمده است: «هر طرف باید در چارچوب مقررات داخلی خود، تدابیر لازم را از جمله تدابیر قانون‌گذاری، مقرراتی، اداری یا از هر نوع دیگری اتخاذ نماید تا اجرای مفاد این توافق‌نامه را تضمین کند.» علاوه بر این، مواد ۵، ۶، ۷ و ۸ نیز بر «اساس قانون‌گذاری ملی» تنظیم شده‌اند. این عبارات به‌وضوح محدودیت تأثیرگذاری توافقنامه اسکازو در زمینه حفاظت از محیط زیست در کشورهایمانند گواتمالا را نشان می‌دهند.^۴

در رابطه با حقوق مدافعان محیط زیست، توافقنامه اسکازو برای حمایت از حقوق بشر مدافعان محیط زیست، هیچ نهاد یا رویه‌ی حقوقی جدیدی فراتر از آنچه در قوانین و معاهدات ملی و بین‌المللی حقوق بشر موجود است، به‌وجود نمی‌آورد. افرادی که به‌عنوان "مدافعان محیط زیست" شناخته می‌شوند، حقوقی مشابه سایر شهروندان دارند و مانند همه افراد، تحت حمایت‌های بین‌المللی قرار دارند.^۵ این حمایت‌ها از طریق اسنادی

۱- Layden, Tamara J., et al. "Shifting Power in Practice: Implementing Relational Research and Evaluation in Conservation Science." *Social Sciences* ۵۵۵ (۲۰۲۴): ۱۳, ۱۰.

۲- Ibid, n11.

۳- دیهیم و دیگران. "شرط کلی ایران بر کنوانسیون مقابله با تأمین مالی تروریسم (CFT) از منظر حقوق بین‌الملل." *مجله حقوقی دادگستری* ۱۲۲، ۸۷ (۲۰۲۳): ۴۵-۶۶.

۴- Ibid, n11.

۵- Ibid, n11.

همچون کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر^۱، کنوانسیون ۱۶۹ سازمان بین‌المللی کار^۲ و سایر معاهدات بین‌المللی اعمال می‌شود.^۳ درواقع، مدافعان محیط زیست حقوق ویژه و متمایزی ندارند، بلکه حقوق آن‌ها در چارچوب همان قوانین و معاهدات بین‌المللی که برای همه شهروندان تضمین شده، تأمین می‌شود. با این حساب، گواتمالا حتی بدون الزام به اجرای توافقی خاص، باید اقداماتی را برای حفاظت و تضمین حقوق اساسی افراد انجام دهد. این حقوق شامل حق زندگی، سلامت جسمی و روانی، آزادی بیان، حق تجمع و تظاهرات، حق رفت‌وآمد آزاد و دیگر حقوق بنیادینی است که برای همه افراد به رسمیت شناخته شده است.^۴ به عبارت دیگر، تعهد گواتمالا به حمایت از این حقوق، مستقل از هر توافق یا معاهده خاص بوده و بر اساس اصول حقوق بشر است که در سطح ملی و بین‌المللی پذیرفته شده‌اند.

مورد آخر این است که، اسکازو به افراد یا سازمان‌هایی که می‌خواهند در تصمیمات زیست‌محیطی مشارکت داشته باشند، اختیارات جدید یا ویژه‌ای نمی‌دهد. این توافق تنها تأکید می‌کند که مشارکت این افراد همچنان باید مطابق با اصول و قوانین موجود در نظام حقوقی گواتمالا باشد. درواقع رویکرد این توافقنامه در قبال اشخاصی که خواهان مشارکت در تصمیمات زیست‌محیطی هستند، تاسیسی نبوده و تأکیدی است. برای مثال، افراد همچنان می‌توانند درخواست‌های خود را ارائه دهند و اقدام قانونی برای حمایت از محیط زیست انجام دهند، اما این اقدامات باید در چارچوب قوانین جاری گواتمالا صورت گیرد و توافقنامه اسکازو هیچ قدرت یا حمایت قانونی اضافه‌ای برای این فعالیت‌ها ایجاد نمی‌کند.

۵. ابهام در محتوای توافقنامه اسکازو

توافقنامه اسکازو ممکن است با چالش‌هایی از نظر جامعه بین‌المللی روبه‌رو شود، به ویژه به دلیل استفاده از عبارات حقوقی که دارای تفسیرهای مختلف هستند. این عبارات ممکن است به گونه‌ای طراحی شده باشند که ابهام ایجاد کنند، که می‌تواند اجرای صحیح

۱- AMERICAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS (Signed at the Inter-American Specialized Conference on Human Rights, San José, Costa Rica, 22 November 1969), <https://www.oas.org/en/iachr/mandate/Basics/3.AMERICAN%20CONVENTION.pdf>

۲- ILO Convention No. 169

۳- Ituarte-Lima, Claudia, Maria Andrea Nardi, and Liisa Varumo. "Just pathways to sustainability: from environmental human rights defenders to biosphere defenders." *Environmental policy and law* ۳۶-۳۷ (۲۰۲۴): ۵۳-۵۵.

۴- سپهری و "نرویسیم محیط‌زیستی با محوریت مداخلات مسلحانه در پرتو حقوق کیفری بین‌المللی." علوم و تکنولوژی محیط زیست ۱، ۲۵ (۲۰۲۳): ۱۰۷-۱۲۳.

و مؤثر مفاد توافق را در راستای تضمین حقوق بشر زیست محیطی در گواتمالا با مشکل مواجه کند. به عبارت دیگر، وجود این ابهامات می تواند مانع از تحقق اهداف توافق شود و ممکن است در عمل، اجرای آن با چالش هایی روبه رو شود که نیاز به شفاف سازی و تفسیر دقیق تر دارد.

ثبات نظام حقوقی کشورهای مختلف به میزان احترامی که آن کشورها به توافقات بین المللی که امضا کرده اند، بستگی دارد.^۱ به عبارت دیگر، هرچه کشورها بیشتر به تعهدات بین المللی خود پایبند باشند، نظام حقوقی آن ها پایدارتر خواهد بود. با این حال، ممکن است در مورد تفسیر یا اجرای این توافقات اختلافاتی به وجود آید. برای حل و فصل این اختلافات، باید از قواعد تفسیر و اصولی که در کنوانسیون وین درباره حقوق معاهدات تعیین شده است، استفاده شود.^۲ تفسیر یک معاهده می تواند توسط اشخاص مختلفی (اعم از مقامات یا نهادهای قانونی ذیربط) انجام شود که به طور خاص برای این منظور تعیین شده اند و دارای صلاحیت قانونی هستند. به عنوان مثال، در مورد معدن سان رافائل، پرونده شماره ۴۷۸۵-۲۰۱۷ که^۳ در تاریخ ۳ سپتامبر ۲۰۱۸ از سوی دیوان قانون اساسی رسیدگی شده، چنین تفسیر و تصمیم گیری ای به وقوع پیوسته است (همانطور که در قسمت ۴ این مقاله نیز اشاره شد). این به این معناست که دیوان قانون اساسی می تواند به عنوان یک نهاد رسمی، معاهده را تفسیر کند و آثار حقوقی مشخصی از این تفسیر به وجود آید. پرونده معدن سان رافائل به عنوان یک مورد مهم در زمینه مشارکت جوامع محلی در مسائل زیست محیطی محسوب می شود. این اهمیت ناشی از این است که دیوان قانون اساسی در این پرونده، از کنوانسیون ۱۶۹ سازمان بین المللی کار، که به حقوق اقلیت ها و جوامع بومی مربوط می شود، استفاده کرده و به تحلیل ابهامات موجود در عبارات این کنوانسیون پرداخته است. به عبارتی، این پرونده نمونه ای از نحوه تعامل نظام حقوقی با مسائل زیست محیطی و حقوق جوامع محلی است. دیوان با تفسیر و توضیح عبارات مبهم کنوانسیون ۱۶۹، تلاش کرده است تا اطمینان حاصل کند که حقوق و مشارکت جوامع محلی در فرآیندهای تصمیم گیری مربوط به مسائل زیست محیطی در نظر گرفته می شود. این امر نشان دهنده اهمیت توجه به نظرات و حقوق جوامع بومی در پروژه های زیست محیطی و استخراج منابع طبیعی است و می تواند به ایجاد الگوهایی برای آینده در زمینه مشارکت اجتماعی در تصمیم گیری های زیست محیطی کمک کند.

در توافقی نامه اسکازو، مسئولیت تفسیر مفاد توافق به ارکان قضائی ملی هر کشور عضو و

۱- Welch, David A. *The American Political Science Review*, vol. 94, no. 2, 2000, pp. 522-24. JS-TOR, <https://doi.org/10.2307/2586105>. Accessed 1 Nov. 2024.

۲- انصاری و حاجیان. "اصول حقوقی و تفسیر مقررات سازمان جهانی تجارت." پژوهش حقوق خصوصی ۱۴، ۴ (۲۰۱۶): ۲۹-۵۱.
۳- Ibid, n37.

همچنین کنفرانس طرفین (یعنی نهادهایی که برای نظارت و تصمیم‌گیری در مورد اجرای توافق تشکیل شده‌اند) واگذار شده است.^۱ اگرچه تفسیر می‌تواند توسط هر کشور یا نهاد بین‌المللی تعیین شده انجام شود، اما حقوق بین‌الملل قواعد خاصی برای تفسیر معاهدات دارد که عام الشمول هستند.^۲ این قواعد در کنوانسیون وین درباره حقوق معاهدات مشخص شده‌اند:

- ماده ۳۱: قاعده عمومی تفسیر:

یک معاهده باید به صورت حسن‌نیت و مطابق با معنای متداول واژه‌های آن در زمینه معاهده و با در نظر گرفتن هدف و مقصود آن تفسیر شود (...).

- ماده ۳۲: وسایل تفسیر مکمل:

می‌توان از وسایل تفسیر مکمل، به ویژه از کارهای مقدماتی معاهده و شرایط انعقاد آن، برای تأیید معنای حاصل از اعمال ماده ۳۱ یا برای تعیین معنی استفاده کرد، زمانی که تفسیر ارائه شده مطابق با ماده ۳۱: الف) معنی را مبهم یا نامشخص بگذارد؛ ب) به نتیجه‌ای به‌طور واضح ناپسند یا غیرمنطقی منجر شود.^۳

در این راستا، ادواردو خیمناز د آرچاگا به تأکید بر اهمیت قواعد تفسیر معاهدات در کنوانسیون وین می‌پردازد و بیان می‌کند که این قواعد بخشی از الزامات حقوقی هستند که با اجماع کامل کنفرانس امضا شده‌اند، به این معنا که هیچ مخالفتی در تصویب آن‌ها وجود نداشته است. به علاوه، او توضیح می‌دهد که این قواعد بر اساس رویه قضائی مستقر^۴ دیوان بین‌المللی دادگستری شکل گرفته‌اند؛ به این معنا که آن‌ها از تجارب و آرای قبلی دیوان ناشی می‌شوند و به عنوان مبنایی برای تفسیر معاهدات به کار می‌روند. این قواعد نه تنها به عنوان راهنماهای کلی بلکه به عنوان اصول بنیادین حقوق بین‌الملل تلقی می‌شوند که می‌توانند در تفسیر و اجرای معاهدات مختلف به کار گرفته شوند. به عبارت دیگر، این نرم‌های حقوقی به‌طور خاص طراحی شده‌اند تا شفافیت و یکپارچگی را در تفسیر معاهدات تضمین کنند و از این رو، آن‌ها نمی‌توانند به عنوان قواعدی عادی که به هر نوع معاهده‌ای تعلق دارند، در نظر گرفته شوند. در نتیجه، این اصول باید به عنوان چارچوب‌های مشخصی برای تفسیر معاهدات و تعیین تعهدات بین‌المللی در نظر گرفته

۱- Ibid, n11.

۲- حدادی مهدی و کریمی سیامک. "نقض حقوق بشر و جدایی طلبی: رویکرد انتقادی به نظریه جدایی چاره ساز در حقوق بین الملل". (۲۰۱۶): ۷۱۵-۷۳۶.

۳- Ibid, n24.

۴- jurisprudence established

شوند تا به تحقق بهتر حقوق بین الملل و تضمین اجرای درست توافقات بین کشورها کمک کنند.^۱ براساس تحلیل مرکوریس، رویه قضایی دیوان بین المللی دادگستری نمایانگر رویکردی سنتی به تفسیر معاهدات است و به شدت با قواعد مندرج در کنوانسیون وین در مورد حقوق معاهدات ارتباط دارد. کمیسیون حقوق بین الملل برای توسعه این قواعد، که بعداً به مواد ۳۱ تا ۳۳ کنوانسیون وین تبدیل شدند، تا حد زیادی به رویه قضایی دیوان و نهادهای پیشین آن متکی بوده است. مرکوریس اشاره می کند که دیوان بین المللی دادگستری از رویکردی عمل گرایانه پیروی می کند که امکان می دهد تفسیر معاهدات فراتر از قواعد تدوین شده صورت گیرد.^۲ از سوی دیگر، دوردسکا به این موضوع می پردازد که دیوان بین المللی دادگستری چگونه با تکیه بر پیش نویس مواد کمیسیون حقوق بین الملل، که اغلب به رویه قضایی دیوان اشاره دارد، به شکل گیری حقوق بین الملل عرفی کمک می کند. این اتکا نه تنها به تولید هنجارهای حقوق بین الملل عرفی منجر می شود، بلکه نقش مهم رویه قضایی دیوان در آینده حقوق بین الملل را نیز تأیید می کند. این تفسیرها و کاربردهای رویه قضائی، شفافیت و یکپارچگی در تفسیر معاهدات را تضمین می کنند و به عنوان اصول بنیادین حقوق بین الملل عمل می کنند، نه به عنوان قواعد عادی که به هر معاهده ای تعلق دارند.^۳

با توجه به این پیش فرض ها، لازم است اصول اساسی حقوق بین الملل که در رابطه با معاهدات وضع شده اند، به طور جدی به اجرا گذاشته شوند. یکی از مهم ترین این اصول، اصل لزوم وفای به عهد^۴ است. این اصل بیانگر این است که هر معاهده ای که به صورت قانونی بین طرفین آن امضا شده باشد، باید محترم شمرده شود و طرفین متعهد به اجرای آن هستند.^۵ در واقع، این اصل تأکید دارد که تعهدات ناشی از معاهدات باید به طور کامل رعایت و انجام شوند و هیچ یک از طرفین حق ندارد بدون دلیل قانونی از تعهدات خود شانه خالی کند. مورد دوم، اصل "حسن نیت"،^۶ یکی از اصول بنیادی در حقوق

۱- Aréchaga, E. J. *El Derecho Internacional Contemporáneo*. Madrid: Tecnos. 1980.

۲- Fitzmaurice, Malgosia, Olufemi A. Elias, and Panos Merkouris, eds. *Treaty interpretation and the Vienna Convention on the Law of Treaties: 30 years on*. Vol. 1. Brill, 2010.

۳- Đorđeska, Marija. "The process of international law-making: the relationship between the international Court of Justice and the international law commission." *International and Comparative Law Review* ۵۷-۷: (۲۰۱۵) ۱۵، ۱.

۴- pacta sunt servanda

۵- عباسی سرمدی، امانی و گوهریان. "نقض اصل لزوم وفای به عهد به موجب اصل حاکمیت دایمی دولت بر منابع طبیعی: جبران خسارت یا پرداخت غرامت؟". مطالعات حقوق انرژی ۱، ۴ (۲۰۱۸): ۱۸۳-۲۱۰.

۶- bona fide

بین الملل است که در نظر مشورتی شماره ۲۱ کمیسیون بین آمریکایی حقوق بشر^۱ به رسمیت شناخته شده است. این اصل بیان می کند که در تفسیر و اجرای قوانین و تعهدات بین المللی، کشورها باید با حسن نیت عمل کنند. اگر در تفسیر یک معاهده یا اجرای یک قانون بین المللی این اصل نادیده گرفته شود، آن تفسیر معتبر نخواهد بود.^۲

۶. گامی بسوی آینده

برای تسهیل پیوستن گواتمالا به توافق نامه اسکازو، اصلاحات و تغییرات قانونی ضروری است تا چارچوب ملی گواتمالا با الزامات و اصول مندرج در این پیمان منطقه ای زیست محیطی هم راستا شود. توافق نامه اسکازو بر سه اصل دسترسی به اطلاعات زیست محیطی، مشارکت عمومی در تصمیم گیری های زیست محیطی، و حق دسترسی به عدالت زیست محیطی تأکید دارد که اصولی بنیادی برای ارتقاء شفافیت و حفاظت از مدافعان محیط زیست هستند. با توجه به چارچوب قانونی منحصر به فرد گواتمالا، برخی از اصول در قانون اساسی این کشور باید بازنگری شده و شاید به طور خاص برای تطابق با الزامات اسکازو اصلاح شوند.

اولاً، گواتمالا باید اصل ۴۶ قانون اساسی خود را اصلاح کند که در حال حاضر مقرر می دارد که توافقات بین المللی، از جمله توافقات محیط زیستی، نباید با قوانین موجود کشور و اصول حاکمیت آن در تضاد باشند. اصلاح این اصل می تواند هم راستایی قوی تری با توافق نامه اسکازو ایجاد کند و اجازه دهد توافقات محیط زیستی حتی اگر نیاز به تغییرات خاصی در سیاست های ملی داشته باشند، اجرا شوند. به طور خاص، این اصلاحیه می تواند تضمین کند که تعهدات بین المللی گواتمالا در زمینه محیط زیست از همان اهمیت قانونی برخوردار باشند که قوانین داخلی آن، به ویژه در مواردی که به حفاظت از محیط زیست مربوط می شود. این تطبیق قانونی می تواند تضادهای موجود بین توافق نامه اسکازو و دستور کار قانون اساسی گواتمالا در مورد منابع طبیعی را کاهش

۱- نظر مشورتی شماره ۲۱ دیوان بین المللی حقوق بشر آمریکایی به رابطه بین حقوق بشر و محیط زیست می پردازد. این نظر مشورتی در پاسخ به درخواست کلمبیا درباره صلاحیت فراسرزمینی دولت های عضو کنوانسیون آمریکایی و تعهدات آنها در قبال حقوق زندگی و تمامیت شخصی صادر شد. دیوان تأکید کرد که دولت ها باید اقداماتی برای جلوگیری از آسیب های زیست محیطی قابل توجه به افراد در داخل و خارج از قلمرو خود انجام دهند. این نظر مشورتی به ویژه در مورد پروژه های زیرساختی بزرگ مقیاس فرامرزی، صلاحیت فراسرزمینی دولت ها را تحت شرایط خاصی تأیید می کند و مسئولیت آنها را در قبال حقوق بشر افراد در مناطق تحت تأثیر قرار می دهد. همچنین، دیوان حق برخورداری از محیط زیست سالم را به عنوان یک حق مستقل و اساسی برای بقای بشریت به رسمیت شناخت و این حق را با اصول کلی حقوق بین الملل زیست محیطی مرتبط کرد

۲- مهدی زاده و سلیمانان. "بررسی جایگاه اصل حسن نیت در قضیه جزایر مارشال در دیوان بین المللی دادگستری." دستاوردهای نوین در حقوق عمومی (۲۰۲۳).

علاوه بر این، اصول ۱۷۱ و ۱۷۲ باید اصلاح شوند تا اختیارات کنگره برای پذیرش و یکپارچه سازی توافقات بین المللی محیط زیستی مانند اسکازو گسترش یابد. نقش کنگره در تصویب توافق نامه ها باید به طور صریح شامل دستور کارهای حفاظت از محیط زیست باشد و چارچوبی ایجاد کند که در آن تعهدات بین المللی محیط زیستی به عنوان تحمیل های خارجی در نظر گرفته نشوند بلکه به عنوان گسترش های یکپارچه تعهد گواتمالا به توسعه پایدار تلقی شوند. با این اصلاح، کنگره دستورالعمل های روشنی برای گنجاندن حفاظت از محیط زیست در سیستم حقوقی خواهد داشت و این امر مقاومت های مبتنی بر نگرانی های حاکمیتی را کاهش خواهد داد و به جای آن تأکید بر نقش کشور در نظارت بر محیط زیست منطقه ای خواهد داشت.

علاوه بر این، اصل ۱۸۳ (و) که به رئیس جمهور اختیاراتی از جمله تأسیس یا رد توافقات بر اساس منافع ملی می دهد، باید اصلاح شود تا شرایطی را که در آن توافقات محیط زیستی باید اولویت داشته باشند، مشخص کند. اصلاح این اصل می تواند تعهد گواتمالا به حفاظت از منابع طبیعی خود را تقویت کند و در عین حال با اصول توافق نامه اسکازو هم راستا شود. توانمندسازی رئیس جمهور برای معرفی توافقات محیط زیستی به عنوان ابزارهایی برای منافع ملی و همکاری بین المللی می تواند تأخیرهای اداری را کاهش دهد و از بروز تضادهای احتمالی بین منافع ملی و بین المللی جلوگیری کند.

یک حوزه حیاتی دیگر برای اصلاح، ایجاد یا اصلاح قوانین فرعی به منظور تقویت حقوق جوامع بومی و محلی است که چارچوب گواتمالا را با اهداف توافق نامه اسکازو هم راستا می کند. تأکید توافق نامه اسکازو بر مشارکت عمومی به ویژه در گواتمالا که جمعیت بومی زیادی دارد و تاریخچه ای از عدم مشارکت در تصمیم گیری های محیط زیستی تاثیرگذار بر اراضی آنان دارد، بسیار حائز اهمیت است. تنظیمات جدید در قوانین موجود، مانند ایجاد دستورالعمل های واضح برای مشورت های قبلی، ضروری است. این دستورالعمل ها باید نه تنها مشارکت بومی ها را رسمی کنند بلکه باید اطمینان حاصل شود که نگرانی های آنان به صورت شفاف و عادلانه در فرآیندهای تصمیم گیری، به ویژه در بخش هایی مانند معدن کاری و جنگلداری که مستقیماً بر این جوامع تأثیر می گذارند، مورد توجه قرار گیرد

در راستای توافق نامه اسکازو، اصلاحات باید دسترسی به اطلاعات محیط زیست را نیز تقویت کنند. برای تحقق این امر، گواتمالا می تواند یک نهاد مستقل برای مدیریت و انتشار داده های محیط زیستی ایجاد کند که اطلاعات را به صورت قابل دسترس و دقیق برای عموم منتشر کند. این نهاد می تواند بر اساس دستورالعمل هایی عمل کند که شفافیت را الزامی کرده و از پلتفرم های دیجیتال برای ارائه اطلاعات به موقع و به راحتی قابل دسترسی در مورد تأثیرات محیط زیستی، سطوح آلودگی و مدیریت منابع طبیعی استفاده کند. چنین

نهادی نه تنها الزامات توافق نامه اسکازو را برآورده می کند بلکه فرهنگ شفافیت را ترویج کرده و به جوامع امکان می دهد تا به طور مؤثری از حقوق محیط زیستی خود دفاع کنند

اصلاح چارچوب عدالت محیط زیستی گواتمالا برای هم راستایی با حق دسترسی به عدالت در مسائل محیط زیستی از الزامات توافق نامه اسکازو است. در حال حاضر، قوه قضائیه گواتمالا برخلاف قانون اساسی تمایل دارد قوانین داخلی را بر تعهدات بین المللی اولویت دهد. ایجاد دادگاه های محیط زیستی تخصصی یا تعیین بخش های خاص قضائی برای رسیدگی به پرونده های محیط زیستی می تواند به تحقق اهداف این توافق نامه کمک کند. این اقدام ظرفیت قضائی لازم برای رسیدگی به مسائل پیچیده محیط زیستی و پاسخگو کردن ناقضان، به ویژه کسانی که به جوامع حاشیه نشین آسیب می زنند، را فراهم می آورد. این دادگاه های تخصصی می توانند با قضات و کارکنان آموزش دیده در حقوق محیط زیست فعالیت کنند تا اطمینان حاصل شود که پرونده ها به طور منصفانه و مؤثر رسیدگی می شوند و در عین حال کارآمدی کلی مقررات محیط زیستی نیز افزایش می یابد

در نهایت، برای این که گواتمالا به طور موفقیت آمیزی توافق نامه اسکازو را در چارچوب قانونی خود یکپارچه کند، اصلاحات در اصول ۴۶، ۱۷۱، ۱۷۲ و ۱۸۳ (و) قانون اساسی لازم است تا تعهدات بین المللی محیط زیستی را اولویت دهد و حمایت های قانونی از حقوق بومیان، دسترسی عمومی به اطلاعات و عدالت محیط زیستی را تقویت کند. ایجاد نهادهای اختصاصی و دادگاه های محیط زیستی همچنین به گواتمالا کمک خواهد کرد تا تعهدات خود به توافق نامه اسکازو را انجام دهد، در حالی که حاکمیت ملی خود را حفظ کرده و توسعه پایدار را ترویج می کند.

برای اطمینان از پایداری به این تعهدات، باید سازوکارهای نظارتی کارآمد و سیستم های ارزیابی منظم عملکرد کشورها بخصوص گواتمالا ایجاد شود تا امکان پیگیری و ارزیابی پیشرفت ها فراهم گردد. بهره گیری از تجربیات موفق سایر کشورها و سازمان های بین المللی نیز می تواند در ایجاد روش های مؤثر و بومی سازی شده در هر کشور کمک کند. به علاوه، برای جلوگیری از بروز اختلافات احتمالی، تمامی کشورهای عضو توافق نامه اسکازو باید به اصولی مانند «حسن نیت» و «لزوم وفای به عهد» پایبند باشند تا از تنش های بین المللی و اختلافات قضایی در آینده جلوگیری شود. در نهایت، پیشنهاد می شود که کشورهای عضو، برای بهره برداری مؤثرتر از توافق نامه اسکازو و تضمین تأثیرات مثبت آن بر محیط زیست و حقوق بشر، یک برنامه ریزی دقیق و بلندمدت تدوین نمایند که در آن نقش تمامی ذی نفعان از جمله نهادهای دولتی، سازمان های غیردولتی، بخش خصوصی و جوامع محلی به طور مشخص تعیین شود.

توافقنامه اسکازو، نخستین معاهده منطقه‌ای در آمریکای لاتین و کارائیب برای حفاظت از محیط زیست و حمایت از حقوق مدافعان آن، بر اصول دسترسی به اطلاعات، مشارکت عمومی و عدالت زیست‌محیطی تأکید دارد. با این حال، اجرای این توافقنامه در گواتمالا با چالش‌هایی روبروست؛ زیرا ساختار حقوقی داخلی این کشور، به‌ویژه قانون اساسی، مانع از انطباق کامل با تعهدات بین‌المللی می‌شود و سازوکارهای نظارتی و اجرایی کافی برای پایبندی به این تعهدات هنوز وجود ندارد. همچنین، ابهام در برخی مفاد اسکازو، مانند شفافیت در اجرای تحریم‌ها، مانع از تغییرات معنادار در سیاست‌های زیست‌محیطی گواتمالا می‌گردد. برای حل این مسائل، اصلاحات حقوقی و ایجاد چارچوب‌های شفاف‌تر ضروری است. از سوی دیگر، تقویت مکانیسم‌های شفافیت و پاسخگویی، مشارکت جوامع محلی و افزایش آگاهی عمومی از حقوق زیست‌محیطی می‌تواند به تحقق اهداف اسکازو در گواتمالا کمک کند. تعهد به اصولی مانند «لزوم وفای به عهد» و «حسن نیت» در اجرای این توافقنامه، راه را برای پیشرفت گواتمالا در حفاظت پایدار از محیط زیست و حقوق بشر هموار می‌سازد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع:

فارسی

مقالات

۱. انصاری و حاجیان. "اصول حقوقی و تفسیر مقررات سازمان جهانی تجارت." پژوهش حقوق خصوصی ۴، ۱۴ (۲۰۱۶): ۲۹-۵۱.
۲. پروین و خیرالله. "از قانون اساسی عرفی تا عرف حقوق اساسی." مطالعات حقوق خصوصی ۴۳، ۲ (۲۰۱۳): ۷۹-۹۹.
۳. حجار و دیگران. "جایگاه حقوق بین الملل عرفی در تفسیر معاهدات." فصلنامه تحقیقات حقوقی (۲۰۲۴).
۴. حدادی مهدی و کریمی سیامک. "نقض حقوق بشر و جدایی طلبی: رویکرد انتقادی به نظریه جدایی چاره ساز در حقوق بین الملل." (۲۰۱۶): ۷۱۵-۷۳۶.
۵. دیهیم و دیگران. "شرط کلی ایران بر کنوانسیون مقابله با تأمین مالی تروریسم (CFT) از منظر حقوق بین الملل." مجله حقوقی دادگستری ۸۷، ۱۲۲ (۲۰۲۳): ۴۵-۶۶.
۶. سپهری و "تروریسم محیط زیستی با محوریت مخاصمات مسلحانه در پرتو حقوق کیفری بین المللی." علوم و تکنولوژی محیط زیست ۲۵، ۱ (۲۰۲۳): ۱۰۷-۱۲۳.
۷. عباسی سرمدی، امانی و گوهریان. "نقض اصل لزوم وفای به عهد به موجب اصل حاکمیت دایمی دولت بر منابع طبیعی: جبران خسارت یا پرداخت غرامت؟" مطالعات حقوق انرژی ۴، ۱ (۲۰۱۸): ۱۸۳-۲۱۰.
۸. مهدی زاده و سلیمانیان. "بررسی جایگاه اصل حسن نیت در قضیه جزایر مارشال در دیوان بین المللی دادگستری." دستاوردهای نوین در حقوق عمومی (۲۰۲۳).
۹. نعیمی زاد، "بررسی اصل حاکمیت دولتها بر منابع طبیعی و ملی." همایش ملی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی در ایران ۱، ۲ (۲۰۱۶): ۲۱۵۸-۲۱۶۷.

-Books

1. Aréchaga, E. J. *El Derecho Internacional Contemporáneo*. Madrid: Tecnos. 1980.
2. Fitzmaurice, Malgosia, Olufemi A. Elias, and Panos Merkouris, eds. *Treaty interpretation and the Vienna Convention on the Law of Treaties: 30 years on*. Vol. 1. Brill, 2010.

-Articles:

1. Amry, René Paul. "Indigenous Peoples, Customary Law and the Peace-Process in Guatemala." *Law & Anthropology*. Brill Nijhoff, 1999. 52-79.
2. Andrade-Goffe, Danielle, Carole Excell, and Andrea Sanhueza. "The Escazú Agreement: Seeking Rights to Information, Participation, and Justice for the Most Vulnerable in Latin America and the Caribbean." (2023).
3. Caumartin, Corinne. *Racism, violence, and inequality: An overview of the Guatemalan case*. Centre for Research on Inequality, Human Security and Ethnicity, 2005.
4. Cheatham, Shea, Rodrigo Fernández, and Carlos Ruiz. "Securing a National Water Policy in Guatemala: Understanding Barriers and Potential Implementation Strategies through Comparison with the Establishment of Regional Mining Laws." *Environmental Sciences Proceedings* 15.1 (2022): 64.
5. De Silva, Lalanath. "Escazú Agreement 2018: A Landmark for the LAC Region." *Chinese Journal of Environmental Law* 2.1 (2018): 93-98.
6. Dordeska, Marija. "The process of international law-making: the relationship between the international Court of Justice and the international law commission." *International and Compara-*

tive *Law Review* 15.1 (2015): 7-57.

7. Hall-Clifford, Rachel, and Roxanne Amerson. "From Guidelines to Local Realities: Evaluation of Oral Rehydration Therapy and Zinc Supplementation in Guatemala," -1, 2017. <https://iris.paho.org/handle/10665.2/33838>
8. Ituarte-Lima, Claudia, Maria Andrea Nardi, and Liisa Varumo. "Just pathways to sustainability: from environmental human rights defenders to biosphere defenders." *Environmental policy and law* 53.5-6 (2024): 347-366.
9. Layden, Tamara J., et al. "Shifting Power in Practice: Implementing Relational Research and Evaluation in Conservation Science." *Social Sciences* 13.10 (2024): 555.
10. López-Cubillos, Sofía, et al. "The landmark Escazú Agreement: An opportunity to integrate democracy, human rights, and transboundary conservation." *Conservation Letters* 15.1 (2022): e12838.
11. López-Cubillos, Sofía, et al. "The landmark Escazú Agreement: An opportunity to integrate democracy, human rights, and transboundary conservation." *Conservation Letters* 15.1 (2022): e12838.
12. Muñoz-Ávila, Lina, and María Alejandra Lozano-Amaya. "La democracia ambiental y el Acuerdo de Escazú en Colombia a partir de la Constitución Ecológica de 1991." *Revista Derecho del Estado* 50 (2021): 165-200.
13. Niebruegge, Alex M. "Provisional application of the Energy Charter Treaty: the Yukos arbitration and the future place of provisional application in international law." *Chi. J. Int'l L.* 8 (2007): 355.
14. Notarnicola, Angela, et al. "Clinical experience of extracorporeal shockwave treatment on diaphyseal forearm non-union: effects on healing and bone density." *Journal of biological regu-*

15. Onebunne, Jude IfeanyiChukwu. "Shallow Morality and Hollow Religiosity: A Critical Appraisal of 21st Religio-Moral Syncretism." *Journal Of Moral Education In Africa* 3 (2018).
16. Oxford Analytica. "Escazu offers framework for progress in Latin America." *Emerald Expert Briefings* oxa-db (2021).
17. Santos, Silas Silva, and Geovanna Carrijo dos Santos Dalefi Andrade. "TUTELA PROVISÓRIA ANTECEDENTE: EM BUSCA DA EFETIVIDADE DA PROTEÇÃO JURÍDICA DO MEIO AMBIENTE NO CONTEXTO DO ACORDO DE ESCAZÚ." *Colloquium Socialis*. ISSN: 2526-7035. Vol. 5. No. 1. 2021.
18. Santos, Silas Silva, and Geovanna Carrijo dos Santos Dalefi Andrade. "TUTELA PROVISÓRIA ANTECEDENTE: EM BUSCA DA EFETIVIDADE DA PROTEÇÃO JURÍDICA DO MEIO AMBIENTE NO CONTEXTO DO ACORDO DE ESCAZÚ." *Colloquium Socialis*. ISSN: 2526-7035. Vol. 5. No. 1. 2021.
19. Sieder, Rachel. "'To speak the law': Contested jurisdictions, legal legibility, and sovereignty in Guatemala." *PoLAR: Political and Legal Anthropology Review* 43.2 (2020): 334-351.
20. Steinbach, Armin, et al. "Economic sanctions and human rights: Quantifying the legal proportionality principle." *Harv. Hum. Rts. J.* 36 (2023): 1.
21. Tyagi, Yogesh. "Permanent sovereignty over natural resources." *Cambridge International Law Journal* 4.3 (2015): 588-615.
22. Tyagi, Yogesh. "Permanent sovereignty over natural resources." *Cambridge International Law Journal* 4.3 (2015): 588-615.
23. Wayne, L. Ashley. "How Can Indigenous Voices Be Maximized

in Existing Mechanisms for Holding Multinational Corporations Accountable for Environmental Harm? A study of international environmental, human rights, and investment law mechanisms through the Inter-American lens.” *A study of international environmental, human rights, and investment law mechanisms through the Inter-American lens* (June 22, 2023) (2023).

24. Welch, David A. *The American Political Science Review*, vol. 94, no. 2, 2000, pp. 522–24. JSTOR, <https://doi.org/10.2307/2586105>. Accessed 1 Nov. 2024.
25. Wilson, Richard J., and Jan Perlin. “The Inter-American Human Rights Systems: Activities During 1999 Through October 2000.” *Am. U. Int’l L. Rev.* 16 (2000): 315.

Document

1. AMERICAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS (Signed at the Inter-American Specialized Conference on Human Rights, San José, Costa Rica, 22 November 1969), <https://www.oas.org/en/iachr/mandate/Basics/3.AMERICAN%20CONVENTION.pdf>
2. *Comparative Tables of Coincidences Regarding the Recognition of the Obligatory, Recognition and Characteristics of the Prior Consultations: San Rafael* (4785-2017), https://www.mineco.gob.gt/images/viceministerio_integracion_comercio/direccion_administracion_comercio_exterior/defensa_comercial/CONTROVERSIAS_INVERSIONISTA_ESTADO/DANIEL_W._KAPPES_Y_KAPPES_C._REP._de_guatemala_arb_18_43/memorial_contestacion_demanda/ing/3.Anexo_B_Consultas_Previas.pdf
3. In the Constitutional Court of Guatemala, in the Constitutional Actions of Amparo, Files Numbers: 859-2020, 860-2020, 879-2020, 895-2020, 896-2020, 904-2020, 905-2020, and 1029-2020.” Constitutional Court of Guatemala, Apr. 2020, <https://freeassemblyandassociation.net/wp-content/up->

4. *Political Constitution of the Republic of Guatemala*. Decreed by the National Constituent Assembly, 31 May 1985. Amended by Legislative Decree No. 18-93, 17 Nov. 1993, <https://constitutionnet.org/sites/default/files/Guatemala%20Constitution.pdf>

5. REGIONAL AGREEMENT ON ACCESS TO INFORMATION, PUBLIC PARTICIPATION AND JUSTICE IN ENVIRONMENTAL MATTERS IN LATIN AMERICA AND THE CARIBBEAN, 2018, <https://treaties.un.org/doc/Treaties/2018/03/20180312%2003-04%20PM/CTC-XXVII-18.pdf>

6. United Nations. *International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination: Committee on the Elimination of Racial Discrimination: Combined Eighteenth to Twentieth Periodic Reports Submitted by Guatemala under Article 9 of the Convention, Due in 2022*. 21 Feb. 2022, <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g22/289/11/pdf/g2228911.pdf>

7. Vienna Convention on the Law of Treaties 1969, https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_1_1969.pdf

-cases

1. Constitutional Court of Guatemala, Tribunal Primero A, Guatemala, Case number: Exp 1904-2013, 20 May 2013, Rigoberta Menchu et al. v Ríos Montt et al, <https://www.internationalcrimesdatabase.org/Case/948/R%C3%ADos-Montt/>

2. Inter-American Court of Human Rights Case of Myrna Mack Chang v. Guatemala Judgment of November 25, 2003 (Merits, Reparations and Costs), https://www.corteidh.or.cr/docs/casos/articulos/seriec_101_ing.pdf